

# YENİ ASIR GAZETESİ ÖRNEĞİ'NDE YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIMI\*

Arş.Gör. Murad KARADUMAN\*

## ÖZET

İletişim teknolojilerindeki hızlı değişim, yaşamın tüm alanlarında olduğu gibi gazetecilik mesleğinde de çok kısa zamanda önemli değişim ve yenilikler yaşanmasına neden olmuştur. Bundan sadece 10 yıl kadar önce daktiloyla haber yazıp, çektiği fotoğrafları görebilmek için filmlerin yıkanmasını bekleyen gazeteciler; bugün neredeyse olayın gerçekleştiği anla eş zamanlı olarak haberlerini ve fotoğraflarını geçebilmekte, haberler değerlendirilip teknolojinin yardımıyla hızla servis edilebilip okura sunulmaktadır. Teknolojinin hızına kapılan insanoğlu, değişen alışkanlıklarının çoğu zaman farkına bile varamamaktadır. Söz konusu gazetecilik ve haber olunca hızın göz kamaştırıcı etkisi kendisini yeni teknolojilerle göstermektedir. Tüm bu olanakların avantaj-dezavantajları ve haber üretim sürecinde hız kavramının temel unsur haline gelmesiyle birlikte haber yapımında değişimler gerçekleşmiştir. Bu makalede İzmir'de 111 yıldır yayın hayatını sürdüren Yeni Asır Gazetesi'nin teknoloji kullanımına bağlı olarak haber üretim sürecindeki değişimler incelenecektir. Haber mutfağındaki editör ve muhabirlerle yapılacak anket ve derinlemesine görüşmelerle, on yıllık dönemde gazetede yapılan teknolojik değişimler saptanarak, kaynaktan okura ulaşana kadarki süreçte teknolojinin haber üretimine etkileri ortaya konacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Yeni İletişim Teknolojileri, Gazetecilik, Haber Üretimi.

## ABSTRACT

The rapid alteration in communication technologies has given rise to crucial changes and innovations not only in journalism but also in whole fields of life in a very short period of time. Only about ten years ago, journalists who were writing news with the help of typewriters and waiting for the photographs to be processed are now able to write their news and obtain photographs regarding the issue simultaneously. Via the latest technology, news can be evaluated and serviced to readers' benefit promptly. Human beings who are carried away with the speed of technology are not aware of their changing habits most of the time. If it is a question of journalism and news, the dazzling effect of speed is able to exhibit itself through new technologies. The advantages and disadvantages of the means under consideration and speed which has become the main issue in the news production

\* "XI. Türkiye'de İnternet Konferansı"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

\* Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

*process have led to some innovations in the field. In this study, the innovations in the news production process will be dealt with in accordance with the technology use in Yeni Asır Newspaper which has 111 years experience in publication in İzmir. By the interviews and questionnaires to be carried out with the editor and reporters who are in the news kitchen, the technological changes will be determined in the newspaper concerned in a ten-year period of time and the impacts of technology which have truly beneficial effects in news production term beginning from the determination of source through the readers' use will be revealed.*

**Key Words:** *New Communication Technologies, Journalism, News Production.*

## GİRİŞ

Haberin birçok tanımı olmakla birlikte, haber biraz da tanımlanamaz bir metindir. Zaten bu kadar tanımlanabilir bir şey olsaydı, ne gazeteciler aralarında bu kadar tartışarak özeleştirir yapar, ne akademisyenler arasındaki görüş ve anlayış ayrılıkları bu boyuta gelir, ne de 4 yıllık gazetecilik eğitimine gerek olurdu. Çok kabaca, olayların kamuoyuna aktarılmasından ibaret olan haber, nasıl yazıldığından tutun da; yazarın kişinin yargılarına, dili kullanımına, nerede yayımlandığından tutun da; büyüklüğüne, küçüklüğüne, niye diğerinin değil de onun yayımlandığına ve tabii ki yarattığı etkiye dek bitmez tükenmez tüm ayrıntılarıyla kafaları kurcalamış, üzerinde düşündürmüştü, günümüze ulaşmıştır. Bugün geldiğimiz noktada, haberin değeri ve üretimi geçmişe oranla çok büyük artış göstermiştir. Öyle ki; yaşadığımız son çeyrek yüzyıllık dönemde, iletişim araçlarının çeşitlenmesi ve yaygınlığının artmasıyla o zamana kadarki tüm zamanlardan daha fazla haber üretimi ve bunların yayımın yapıldığını söylemek mümkün görünmektedir.

Teknolojiyi tanımlamaksa haber kadar zor değildir. Sözcüğün kökenine bile baktığımızda yeterli bilgiyi edinebiliriz. Antik Yunanca'da zanaat, beceri anlamına gelen tekhné kelimesine, bilgi anlamındaki logos son ekinin eklenmesiyle meydana gelmiştir. Sonuç olarak teknoloji, bir mal veya hizmeti üretmenin toplumsallaşmış bilgisidir (Atabek; 2001: 17).

Birbirinden aslında çok farklı kavramlar olan, haber ve teknoloji; biraraya geldiğinde, daha doğrusu teknoloji, haber üretimi ve dolaşımında kullanıldığında, gazeteciliğin bugün geldiği ve daha önemlisi yarınlarda ulaşacağı noktanın da perspektifi çizilmeye başlanmış olur. Bu makalede; Ege Bölgesi'nde yerel yayım yapan ve yerel gazeteler içinde en eski, en yaygın ve en çok tiraj alma özelliği taşıyan Yeni Asır Gazetesi'nin, yıllar içinde teknolojik anlamdaki değişimiyle birlikte, haber üretiminde teknoloji kullanımının ulaştığı nokta ortaya konmaya çalışılacaktır.

### **Yeni Asır Gazetesi'nin Tarihi**

Makale özelinde Yeni Asır Gazetesi'nin seçimi tesadüfi ya da mecburi bir tercih değildir. Günümüze kadar yayın hayatını sürdüren yerel gazetelerin en eskisi Yeni Asır'dır (Topuz; 2003: 382). Ülkemizde yerel gazeteciliğin çapı istenen noktaya gelemeyen, Türkiye'nin en eski yerel gazetesi olmasının yanısıra tarihsel köklerinden bugüne her zaman teknolojik yeniliklerde öncü olması da Yeni Asır'ın tercihindeki önemli etkenlerdir. Tarih ve teknoloji sözcükleri yanyana geldiğinde, eski ve yeniye içeren bir paradoks gibi görünse de Yeni Asır'ın önemi tam da bu noktada belirir: Kendisini 111 yıllık bir tarihi çınar olarak niteleyen ve o süreçten bugüne kadar teknolojik yeniliklerin hızla özümsemiği vurgulanan gazetecilik anlayışını görmek mümkündür. Gazetenin tarihsel kökenine kısaca bakacak olursak:

Yayın hayatına 19.08.1895'te Selanik'te başlayan Yeni Asır Gazetesi'nin ilk sayısı 4 sayfa olarak basıldı. Hamidiye Mektebi Sanayi Matbaası'nda basılan ve "Asır" adıyla okuruna ulaşan gazetenin imtiyaz sahibi Abdurrahman Nafiz, ser muharrir ise Fazlı Necip'di. Ülkemizde ilk "Harf Devrimi"nden 20 yıl önce "Yeni Asır" eski Türkçe adının altına Latin harfleriyle "Yeni Asır" yazdı. Bu o yıllardaki hiç bir Türk gazetesinde yapılmadı. Adının Latin harfleriyle yazıldığı gün "Yeni Asır" 13'üncü yaşına girmişti. 19 Ağustos 1908. Gazete 1924 yılında İzmir'e geldi. Bundan sonraki yayın hayatını İzmir'de sürdüren Yeni Asır Harf Devrimi hareketinin başladığı 9 Ağustos 1928 gününden bir ay bile geçmeden, verilen kanuni süreden altı ay önce yeni alfabeyle basılan ülkemizin ilk gazetesi oldu. Gazetenin dönemlerin en modern baskı düzenlerinden biri olan rotatife geçişi ise 1930'un 14 Mayıs'ıydı. 2. Dünya Savaşı'nın son yılı olan 1945'in 24 Ağustos'unda Yeni Asır'da 50'inci yaş günü kutlanmıştı ve o dönemlerde de ülkemizin en uzun ömürlü yegane gazetesiydi. Yeni Asır" 1964'ün Haziran'ından itibaren artık Ege'nin en büyük gazetesi olmuştu. 15 Kasım 1967'de ofsete geçen Yeni Asır'ın okurları gazetelerinin baskı kalitesi ile birlikte içerikliğinde de ileriye doğru büyük bir hamlenin yapıldığını görecektiklerdi. 1977 yılında da bir adım daha ileriye gidilecek ve direkt girişli "compugraphic" yerine, "Edit Writer" tipi dizgiye, yani ekranlı, terminalli "compügrafik"lerle dizgiye başlanacaktı. Ve "Yeni Asır"ın ilk bilgisayarla tanışması da bu aşamadan sonra olacaktı. Başarıya ulaşılan 120 bin tirajlı Yeni Asır modelini İstanbul'a taşımak için kurulan Sabah Gazetesi 22 Nisan 1985'te yayına başladı. 10 Ekim 1985'te kurulan İstanbul Yeni Asır'ın ise ömrü uzun sürmedi. Yeni Asır'dan doğan Sabah Gazetesi ise günden güne büyüyerek bugüne ulaştı. 1995'te 100. yılını kutlayan Yeni Asır bugün 111.

yaşında yayın hayatını sürdürüyor (<http://ya2004.yeniasir.com.tr/08/26/index.php3?kat=ana&sayfa=yasir2&bolum=gunluk>, 15.08.2005)

### **Yeni Asır Gazetesi İnternet Sitesi**

Yeni Asır Gazetesi'nin internet sitesi 1 Aralık 1998'den bu yana [www.yeniasir.com.tr](http://www.yeniasir.com.tr) adresinden yayın yapmaktadır. Günün öğle saatlerinde haberlerin sisteme girilmesiyle hazırlanmaya başlanan site gece saat 22.00 sıralarında son halini alıyor ve sabah saat 05.00'de otomatik olarak yayına geçiyor. Sitede Yeni Asır Gazetesi'nin yanı sıra Sarmaşık, Can Can, Alışveriş, İnsan Kaynakları ekleri ve taraftar forumu yer alıyor. Gazete bu iş için kendi bünyesinde birim kurmazken, site 3G Bilişim şirketi tarafından 2 kişi çalışanla hayata geçiriliyor. Basılı gazetede ki haberlerin % 80-85'inin yer aldığı site, php üzerinde mysql alt yapısında hazırlanıyor. Sitenin günlük rutin malzemeleri dışında, her gün girilen haberler yaklaşık 6-7 mb'lık bir alan kaplıyor. Yeni Asır Gazetesi internet sitesi, haftabaşında en yüksek tıklanma oranlarına ulaşmış 10-12 bin ziyaret alırken, haftasonunda bu rakam 6-7 binlere iniyor. Site yurtdışından en çok ABD ve Almanya üzerinden tıklanıyor. Tüm bunlara karşın site gün içinde güncellenmiyor, sadece deprem, sel gibi büyük olaylarda güncelleme yapılıyor (Pakelgil ile yapılan görüşme).

### **Araştırmanın Metodolojisi**

Makalenin özünü oluşturan araştırma bölümünde anket ve derinlemesine görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Yenisir Gazetesi haber merkezi ve yazışları bölümünde uygulanan ankette 12 soru yer almıştır. Yaş ve cinsiyet bilgilerinin ardından katılımcıların gazetecilik geçmişleri hakkında bilgi alınmaktadır. Daha sonraki sorularda ise Yeni Asır Gazetesi'nde teknoloji altyapısı ve gazetecilerin haber üretiminde teknolojiyi nasıl kullandıklarına ilişkin sorular yer almıştır. Anket haber merkezinde görev yapan 19 kişiye uygulanmış ve analizler SPSS 13 programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine görüşme yönteminde ise gazetenin Haber Müdürü Muzaffer Oktay seçilmiştir. Ayrıca gazetenin internet sitesini hazırlayan 3G bilişim şirketinden Ersan Pakelgil'le de görüşme yapılmıştır. Bu kişilerle yapılan görüşmelerde geçmişten bugüne Yeni Asır Gazetesi haber merkezinde teknoloji kullanımı ve haber üretimine etkileri ve gazetenin internet sitesi hakkında bilgiler edinilmiştir.

### **Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi**

Yeni Asır Gazetesi'nde haber üretiminde teknoloji kullanımını ölçmek amacıyla hazırlanan anket, haber merkezinin 19 çalışanına uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları Temel Betimsel İstatistikler; Karşılaştırmalı Çapraz Tablolar ve Derinlemesine Görüşmeler olmak üzere üç ana başlık çerçevesinde değerlendirilecektir.

## Temel Betimsel İstatistikler

1- Cinsiyet: Anketimize katılan çalışanların 13'ü erkek (%68.4), 6'sı kadındır (%31.6).

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	13	68,4
Kadın	6	31,6
Toplam	19	100,0

### 2- Yaş

Ankete katılanların 7'si 20-29 yaş arası, 9'u 30-39 yaş arası, 1'i 40-49 yaş arası, 2'si 50 yaş ve üstüdür. Katılımcıların 20-29 (%36.8) ve 30-39 (%47.4) yaşlarında yoğunlaştığı görülmektedir.

Yaş	Frekans	Yüzde
20-29	7	36,8
30-39	9	47,4
40-49	1	5,3
50 ve üstü	2	10,5
Toplam	19	100,0

### 3- Gazetecilik Deneyimi

Ankete katılanların 3'ü 1 yıldan az, 2'si 1-5 yıl, 6'sı 6-10 yıl, 3'ü 11-15 yıl, 2'si 16-20 yıl, 3'ü 20 yıldan uzun süredir gazetecilik yapmaktadır. 10 yıl ve daha az süredir gazetecilik yapanların oranı %57.9 iken, 10 yıldan fazla süredir mesleği icra edenlerin oranı %42.1'dir.

Yıl	Frekans	Yüzde
1'den az	3	15,8
1-5	2	10,5
6-10	6	31,6
11-15	3	15,8
16-20	2	10,5
20'den fazla	3	15,8
Toplam	19	100,0

4- Ankete katılanların 6'sı 1 yıldan az, 7'si 1-5 yıl, 3'ü 6-10 yıl, 2'si 11-15 yıl, 1'i 20 yıldan uzun süredir Yeni Asır Gazetesi'nde çalışmaktadır.

Yıl	Frekans	Yüzde
1'den az	6	31,6
1-5	7	36,8
6-10	3	15,8
11-15	2	10,5
20'den fazla	1	5,3
Toplam	19	100,0

5- Araştırma katılımcılarının ilk haberini, 3'ü (%15.8) kağıt-kalem, 7'si (%36.8), daktilo 9'u (% 47.4) bilgisayarla yazmıştır. Katılımcıların farklı yaşlarda olmasına karşın, ilk haber yazımında bilgisayar kullanımı oranı yüksek düzeydedir.

Araç	Frekans	Yüzde
Kağıt-Kalem	3	15,8
Daktilo	7	36,8
Bilgisayar	9	47,4
Toplam	19	100,0

6- Bu soruda katılımcıların gazetede daha önce haber merkezinde kullanılan ancak şu an bulunmayan eski teknolojik araçları yazmaları istenmiştir. Soruda katılımcıların 12'si (%78.8) en azından bir yanıt belirtmiş, 7'si (%21.2) ise soruyu yanıtlamamıştır. Yanıtlayanların içinde, mekanik fotoğraf makinesi %21.2, daktilo %18.2, IBM tip eski bilgisayar %9.1, karanlık oda %12.1, teleks ve telefoto %6.1, film kontrol masası ve pikaj %3 oranında belirtilmiştir. Haberciler mekanik fotoğraf makineleri, daktilolu, karanlık odalı ve küçük ekranlı bilgisayarlı dönemleri unutmamıştır.

Araçlar	Frekans	Yüzde
Mek.fot.mak.	7	21,2
Daktilo	6	18,2
IBM eski bilgisayar	3	9,1
Karanlık oda	4	12,1
Teleks	2	6,1
Telefoto	2	6,1
Film kontrol masası	1	3,0
Pikaj	1	3,0
Boş	7	21,2
Toplam	33	100,0

7- Bu soruda katılımcıların haber üretim sürecinde en çok kullandıkları teknolojik araçları belirtmeleri istenmiştir. Katılımcılar haber üretim sürecinde en çok bilgisayar (%36.7), dijital fotoğraf makinesi (%20.4), cep telefonu (%18.4) kullandıklarını belirtirken, daha sonra sırasıyla ses kayıt cihazı (%10.2), internet (%10.2), Flash Bellek (%2) ve Faksı (%2) olarak belirtmişlerdir.

Teknolojik Araç	Frekans	Yüzde
Dij.fot.mak.	10	20,4
Bilgisayar	18	36,7
Cep Telefonu	9	18,4
Ses kayıt	5	10,2
İnternet	5	10,2
Flash bellek	1	2,0
Faks	1	2,0
Toplam	49	100,0

Bir önceki sorudaki belirtilen eski teknolojik araçların yerini, haber üretiminde artık dijital fotoğraf makinesi, bilgisayar, cep telefonu, ses kayıt cihazı ve internet almıştır.

8- Bu soruda katılımcıların interneti haber üretiminin en çok hangi aşamasında kullandıkları öğrenilmektedir. Tek seçenek işaretlenmesi istenen sorunun değerlendirilmesinde:

Arşiv tarama %47.4, haber gönderimi %31.6, haber yazımı 10.5, fotoğraf tarama ve haber yazımı seçenekleri %5.3 oranında işaretlenmiştir. Böylelikle haber üretiminde gazetecilerin interneti en çok eski haberlere ulaşım için kullandıkları belirtilmiştir. Eskiden arşive girmenin zorlukları düşünüldüğünde, birkaç tıklama yıllar öncesindeki bilgilere ulaşmak gazetecilere kolaylık sağlamaktadır.

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Haber Kaynağı	1	5,3
Haber Yazımı	2	10,5
Arşiv Tarama	9	47,4
Fotoğraf Tarama	1	5,3
Haber Gönderimi	6	31,6
Toplam	19	100,0

9- Bu soruda katılımcılardan iletişim teknolojilerinin haberde en çok neyi sağladığını tek bir seçenekle işaretlemeleri istenmiştir.

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Hız	13	68,4
Haber Yazımında Kolaylık	2	10,5
İnteraktivite	1	5,3
Doğruluk	2	10,5
Boş	1	5,3
Toplam	19	100,0

Haberciler bu sorunun yanıtını tartışma götürmez biçimde hız olarak belirtmişlerdir. Yeni iletişim teknolojileri haber üretiminde en çok hızı sağlamıştır.

10- Bu soruda haber merkezi çalışanlarının teknoloji-istihdam arasındaki düşüncesi sorgulanmıştır. Katılımcıların % 57,9'u teknoloji ilerledikçe istihdamın azaldığını belirtirken, %42,1'i bunun böyle olmadığını düşünmektedir.

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	11	57,9
Hayır	8	42,1
Toplam	19	100,0

11- Bu soruda katılımcıların gazetecilerin internetten haber kopyalamaları hakkındaki düşünceleri alınmıştır. Haber merkezi çalışanlarının %78,9 gibi önemli bir bölümü gazetecilerin internetten haber kopyaladıklarını düşünürken, %15,8'i kopyalamadığını düşünmüş, 1'i ise soruyu yanıtlamamıştır. Özellikle internet gazeteciliğinde tartışılabilen bu konuya verilen cevaplar itiraf ya da özeleştirici olarak kabul edilebilir.

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	15	78,9
Hayır	3	15,8
Boş	1	5,3
Toplam	19	100,0



12- Son soruda teknolojinin haberciler için ne ifade ettiği belirlenmeye çalışılmıştır. Habercilerin %68,4'ü teknolojinin muhabirin işin kolaylaştırdığını düşünürken, %31,6'sı teknolojinin muhabire yeni görev ve sorumluluklar yüklediğini belirtmiştir.

Seçenekler	Frekans	Yüzde
İş Kolaylaştırıyor	13	68,4
Yeni Görev ve Sorumluluk	6	31,6
Toplam	19	100,0

Bu soruda da teknolojinin haber yapımında getirdikleri kolaylık öne çıkarken, yeni teknolojilerin kullanımı ve muhabire getirdiği ek sorumluluklar da belirtilmeden geçilmemiştir.

#### Çapraz Karşılaştırmalı Analizler:

#### Yaşın İlk Haberi Yazma Aracıyla Karşılaştırılması

yas - ilkhaber çapraz tablo

		ilkhaber			Total	
		kagit-kalem	daktilo	bilgisayar		
yas	20-29	Sayı	2	0	5	7
		% yas içinde	28,6%	,0%	71,4%	100,0%
		% ilkhaber içinde	66,7%	,0%	55,6%	36,8%
		% Toplam	10,5%	,0%	26,3%	36,8%
	30-39	Sayı	0	6	3	9
		% yas içinde	,0%	66,7%	33,3%	100,0%
		% ilkhaber içinde	,0%	85,7%	33,3%	47,4%
		% Toplam	,0%	31,6%	15,8%	47,4%
	40-49	Sayı	0	0	1	1
		% yas içinde	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		% ilkhaber içinde	,0%	,0%	11,1%	5,3%
		% Toplam	,0%	,0%	5,3%	5,3%
50 ve üstü	Sayı	1	1	0	2	
	% yas içinde	50,0%	50,0%	,0%	100,0%	
	% ilkhaber içinde	33,3%	14,3%	,0%	10,5%	
	% Toplam	5,3%	5,3%	,0%	10,5%	
Toplam	Sayı	3	7	9	19	
	% yas içinde	15,8%	36,8%	47,4%	100,0%	
	% ilkhaber içinde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% Toplam	15,8%	36,8%	47,4%	100,0%	

$H_0$ : Yaşla ilk haberi yazma aracı arasında ilişki yoktur.

$H_1$ : Yaşla ilk haberi yazma aracı arasında ilişki vardır.

0,05 anlamlılık düzeyinde yaşla ilk haberi yazma aracı arasında anlamlı ilişki yoktur.

$p = 0,067$

Tabloda da görüldüğü üzere 20'li yaş grubunda ilk haberi bilgisayarla yazma oranı % 71.4 iken, daktiloyla yazma oranı % 0'dır. Bu beklenen bir sonuçtur çünkü daktilonun haber merkezlerinden tamamen çıktığını ortaya koymaktadır. % 28.6'lık kağıt-kalemle yazma oranı ise muhabirlerin ya da onlara ilk haberlerini yazdıran editörlerin kişisel tercihinden kaynaklanmaktadır. 30'lu yaş grubunda daktiloyla yazma oranı % 66.7'ye çıkmakta, 50'li yaş grubunda ise bilgisayarla yazma oranı yüzde 0'da kalmaktadır. Tüm bunlar haber merkezlerindeki teknolojik araçların dönüşümünün sonucudur.

### Cinsiyetle Haber Üretiminde İnterneti Kullanma Amacı Karşılaştırması

cinsiyet - haber üretimi çapraz tablo

		haber üretimi					Toplam	
		haber kaynağı	haber yazımı	arşiv tarama	fotoğraf tarama	haber gönderimi		
cinsiyet	erkek	Sayı	0	0	7	1	5	13
		% cinsiyet içinde	0,0%	0,0%	53,8%	7,7%	38,5%	100,0%
		% haberure içinde	0,0%	0,0%	77,8%	100,0%	83,3%	68,4%
		% Toplam	0,0%	0,0%	36,8%	5,3%	26,3%	68,4%
kadın		Sayı	1	2	2	0	1	6
		% cinsiyet içinde	16,7%	33,3%	33,3%	0,0%	16,7%	100,0%
		% haberure içinde	100,0%	100,0%	22,2%	0,0%	16,7%	31,6%
		% Toplam	5,3%	10,5%	10,5%	0,0%	5,3%	31,6%
Toplam		Sayı	1	2	9	1	6	19
		% cinsiyet içinde	5,3%	10,5%	47,4%	5,3%	31,6%	100,0%
		% haberure içinde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% Toplam	5,3%	10,5%	47,4%	5,3%	31,6%	100,0%

$H_0$ : Cinsiyetle haber üretiminde interneti kullanma aracı arasında ilişki yoktur.

$H_1$ : Cinsiyetle haber üretiminde interneti kullanma aracı arasında ilişki vardır.

0.05 anlamlılık düzeyinde yaşla ilk haberi yazma aracı arasında anlamlı ilişki yoktur.

$P=0,094$

İnternette haber üretiminin en çok hangi aşamasında yararlandığıyla ilgili soruya erkeklerin % 53.8'i arşiv tarama, % 38.5'i haber gönderimi, % 7.7'si fotoğraf tarama yanıtını vermiştir.

Kadınların ise % 33.3'ü arşiv tarama, % 33.3'ü haber yazımı, % 16.7'si haber kaynağı, % 16.7'si haber gönderimi seçeneğini işaretlemiştir.

Buradan çıkan sonuç ise erkek katılımcıların büyük çoğunluğunun interneti arşiv taramada kullanırken, kadın katılımcıların tüm seçenekler içinde daha dengeli bir dağılım içinde olduklarıdır.

## Kaç Yıldır Gazetecilik Yapıldığıyla İletişim Teknolojilerinin Haberde Sağladıkları Karşılaştırması

Kaç yıldır gazetecilik - teknoloji haberde ne sağladı çapraz tablo

	teknoloji ne sağladı					Total
	hız	haber yazımında kolaylık	interaktivite	doğruluk	bos	
kacılgzt 1'den az	Sayı 1	0	0	1	1	3
	% kacılgzt içinde	33.3%	0%	0%	33.3%	33.3%
	% teknoloji içinde	7.7%	0%	0%	50.0%	100.0%
	% Toplam	5.3%	0%	0%	5.3%	15.8%
1-5	Sayı 1	0	1	0	0	2
	% kacılgzt içinde	50.0%	0%	50.0%	0%	100.0%
	% teknoloji içinde	7.7%	0%	100.0%	0%	10.5%
	% Toplam	5.3%	0%	5.3%	0%	10.5%
6-10	Sayı 5	1	0	0	0	6
	% kacılgzt içinde	83.3%	16.7%	0%	0%	100.0%
	% teknoloji içinde	38.5%	50.0%	0%	0%	31.6%
	% Toplam	26.3%	5.3%	0%	0%	31.6%
11-15	Sayı 3	0	0	0	0	3
	% kacılgzt içinde	100.0%	0%	0%	0%	100.0%
	% teknoloji içinde	23.1%	0%	0%	0%	15.8%
	% Toplam	15.8%	0%	0%	0%	15.8%
16-20	Sayı 1	0	0	1	0	2
	% kacılgzt içinde	50.0%	0%	0%	50.0%	100.0%
	% teknoloji içinde	7.7%	0%	0%	50.0%	10.5%
	% Toplam	5.3%	0%	0%	5.3%	10.5%
20'den fazla	Sayı 2	1	0	0	0	3
	% kacılgzt içinde	66.7%	33.3%	0%	0%	100.0%
	% teknoloji içinde	15.4%	50.0%	0%	0%	15.8%
	% Toplam	10.5%	5.3%	0%	0%	15.8%
Toplam	Sayı 13	2	1	2	1	19
	% kacılgzt içinde	68.4%	10.5%	5.3%	10.5%	5.3%
	% teknoloji içinde	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
	% Toplam	68.4%	10.5%	5.3%	10.5%	5.3%

$H_0$ , Kaç yıldır gazetecilik yapıldığıyla iletişim teknolojilerinin haberde sağladıkları arasında ilişki yoktur.

$H_1$ , Kaç yıldır gazetecilik yapıldığıyla iletişim teknolojilerinin haberde sağladıkları arasında ilişki vardır.

0,05 anlamlılık düzeyinde kaç yıldır gazetecilik yapıldığıyla iletişim teknolojilerinin haberde sağladıkları arasında anlamlı ilişki yoktur.  $P=0,248$

Bu sorunun her yaş grubunda, teknolojinin haberde en çok hızı sağladığı sonucu açıkça görünmektedir. Yani yaş açısından anlamlı bir farklılaşma yoktur. Yeni teknolojiler, haberin daha hızlı üretilmesine ve sunulmasına olanak sağlamıştır.

## Yaşın Teknolojinin Muhabire Getirdikleriyle Karşılaştırılması

yaş \* teknoloji çapraz tablo

			teknoloji		Toplam
			isi kolaylaştırıyor	yeni görev ve sorumluluk	
yaş	20-29	Sayı	6	1	7
		% yas içinde	85,7%	14,3%	100,0%
		% teknoloji içinde	46,2%	16,7%	36,8%
		Toplam	31,6%	5,3%	36,8%
30-39	30-39	Sayı	5	4	9
		% yas içinde	55,6%	44,4%	100,0%
		% teknoloji içinde	38,5%	66,7%	47,4%
		Toplam	26,3%	21,1%	47,4%
40-49	40-49	Sayı	1	0	1
		% yas içinde	100,0%	,0%	100,0%
		% teknoloji içinde	7,7%	,0%	5,3%
		Toplam	5,3%	,0%	5,3%
50 ve üstü	50 ve üstü	Sayı	1	1	2
		% yas içinde	50,0%	50,0%	100,0%
		% teknoloji içinde	7,7%	16,7%	10,5%
		Toplam	5,3%	5,3%	10,5%
Toplam	Toplam	Sayı	13	6	19
		% yas içinde	68,4%	31,6%	100,0%
		% teknoloji içinde	100,0%	100,0%	100,0%
		Toplam	68,4%	31,6%	100,0%

$H_0$ : Yaşla teknolojinin muhabire getirdikleriyle arasında ilişki yoktur.

$H_1$ : Yaşla teknolojinin muhabire getirdikleriyle arasında ilişki vardır.

0,05 anlamlılık düzeyinde yaşla teknolojinin muhabire getirdikleriyle arasında ilişki vardır.

$P=0,0487$

Tabloya baktığımızda, 20'li yaştakilerin teknolojinin muhabirin işini kolaylaştırdığını yüksek bir oranda (% 85.7) görmekteyiz. 30'lu yaşlarda ise bu oran % 55.6'ya düşerken, teknolojinin muhabire yeni görev ve sorumluluklar getirdiği % 44.4 olarak belirtilmiştir. Genç yaştakilerin teknolojiyle daha barışık ve teknoloji kullanımında daha etkin oldukları göz önüne alındığında, teknolojinin haberde de kolaylık sağladığını belirtmeleri normal karşılanmalıdır.

### Değerlendirme

- İletişim araçları Türkiye’de özellikle 1980’li yıllardan başlayarak hızlı bir değişim sürecine girmiştir. Gazetenin 16. yüzyılda Avrupa’da başlayan sertüveninde dizgi işleminin makineleşmesi, telgrafın, telefonun, teleksin bulunması, telefoto aracıyla fotoğraf geçilmesi ve son olarak gazetenin bilgisayar ortamında hazırlanarak ofset baskı teknolojileriyle üretilmesi önemli dönüm noktalarıdır. Son yıllarda yaşanan yenilikler bu bağlamda düşünüldüğünde aslında tarihsel süreç içinde küçük bir paya sahiptir. Bu bilgiler ışığında anket sonuçlarını değerlendirdiğimizde: Bilgisayar artık gazetecilik mesleğinin ilk adımından son adımına kadar ayrılmaz bir parçası olmuştur (Gürcan; 1999: 8). Gazetelerde haberlerin bilgisayarla yazım oranı yükselerek ilk sıraya yerleşmiştir. Gazetelerde halen daktilo, pikaj servisi, karanlık oda, telefoto gibi araçları kullanmış muhabirler bulunmakla birlikte, işe girdiğinden itibaren neredeyse her şeyin bilgisayarla halledildiği bir nesil de sayıca giderek diğer gruba yaklaşmaktadır. Aslında önemli olan gazetecilerin hangi teknolojiyi kullandığı değil, kullandığı teknolojinin içinde evrilen habercilik anlayışının hangisiyle yetişip özümsemiştir.

- Gazeteciler daha eski yıllardan en çok mekanik fotoğraf makineleri, daktilo, eski küçük ekranlı bilgisayarlar ve karanlık odayı hatırlamaktadırlar. Zira haber için çekilen fotoğrafların tabii için film merak içinde karanlık oda sorumlusuna bırakılırken, bir yandan haber yazılır, daha sonra da çıkan fotoğraflardan en iyileri ışıklı masalarda seçilirdi. Hatta birçok muhabir karanlık odaya bizzat girerek bu işlemleri kendisi yapardı. Daha sonra ise fotoğraflar telefoto yardımıyla merkeze geçilirdi. Şimdi ise muhabir fotoğrafları daha çekim aşamasında makinesinde seçiyor, eğer haberin aciliyeti varsa haber merkezine bile gitmeden, bulunduğu yerden dizüstü bilgisayarla merkeze geçebiliyor. Merkeze ulaşan haber de dakikalar içinde internet sayfasında yerini alabiliyor.

- Bazı yazarların 1960’lardan başlayarak iletişim alanındaki dönüşümleri üçüncü büyük devrim (Toffler), kimilerinin ise ikinci medya çağı (Poster) olarak adlandırdığı gelişmeler iletişim teknolojilerini kullanım boyutu, sunulan içerik ve teknolojinin olanakları açısından değerlendirmekte ve yeni sıfatını bir önceki teknolojiyle karşılaştırma içinde vermektedir (Timisi; 2003: 80). Ayrıca dünya üzerinde 1980 yılında kullanılan bilgisayarların % 96’sı gelişmiş ülkelerde bulunmaktaydı. Gelişmekte olan ülkeler ise bilgisayarların sadece % 4’üne sahipti (Geray; 1994: 86). Ancak gelişmekte olan ülkelerde bilgisayarlaşma oranı da hızla arttı. Ülkemizdeki bilgisayar kullanımının da bu yıllardan başlayarak arttığını söylemek yanlış

olmayacaktır. Bu olgulardan yola çıkarak çalışmamızda haber merkezinde kullanılan araçlar bağlamında baktığımızda: Yeni teknolojik araçlar bilgisayar, dijital fotoğraf makinesi ve cep telefonunun haber üretiminde en çok yararlanılan araçlar olduğunu görmekteyiz. Bu araçları ses kayıt cihazı ve internet izlemektedir. Bir önceki soruyla karşılaştırıldığında, haber merkezinde kullanılan eski teknolojiler yani mekanik fotoğraf makinesi – daktilo'nun yerini dijital fotoğraf makineleri ve bilgisayarın aldığı da ortaya çıkmaktadır. Aslında bu durum, anket verilerine bakılmaksızın herkesin bildiği ve kolaylıkla ortaya konulabilecek bir gelişmedir. Bizim bunu ankette tekrar özellikle sorgulamamızın nedeni bunu bir istatistiki veri olarak orta koymaktan çok; gazetecilerin iki soruyu yanıtlama oranından yola çıkarak bu teknolojik dönüşümün farkındalığını ve habercilik anlayışını nasıl şekillendirdiğini anlamaya yöneliktir. Buradan da ortaya çıkmaktadır ki, eski teknolojilerle ilgili soru % 21 oranında yanıtız kalırken, yeni teknolojilerle ilgili soru hiç yanıtız kalmamıştır.

- İnternetin gazetecilerin ayrılmaz parçası olmasının nedeni; haber için gereksinim duyduğu her türlü bilgi, belge, fotoğrafa, şehir-şehir, ülke-ülke dolaşmaksızın oturduğu yerden ulaşabilmesi ve bu bilgilerin doğruluğunu yine internetten sınavabilmesidir (Gürcan; 1999: 33). Bu çalışmada da arşiv tarama gazetecilerin haber üretiminde interneti en çok kullanma nedenleri arasında ilk sıradadır. Daha önce de belirtildiği üzere eski yıllarda gazetecilerin saatlerini - bazen günlerini alan arşiv tarayarak bilgi ve belgeye ulaşma süreci artık, saniyeler ve dakikalarla ölçülmektedir ki, gazeteciler de internetin bu nimetini ilk sırada değerlendirmişlerdir. Ancak yeni iletişim teknolojilerinin daha belirgin bir özelliği ise etkileşimi sağlamasıdır. Rogers'a göre yeni medyanın üç özelliği vardır: Etkileşim, Kitlesizleştirme ve Eşzamansız olabilme. (Rogers'tan aktaran Geray; 2003: 19) Geleneksel kitle iletişim araçları geri besleme kanalları sınırlıyken, özellikle internet medyası etkileşimin en üst düzeye çıktığı alandır. Tüm bunlara karşın, etkileşim yeni iletişim teknolojilerinin getirdikleriyle ilgili soruda sadece % 5'lik bir değerde kalmıştır.

- Teknolojik devrimin en önemli özelliklerinden biri üretim sürecinin kendisiyle ilişkilidir. Örneğin endüstri devrimi üretim sürecini değiştirirken aynı zamanda ortaya çok sayıda mal ve ürün çıkarmıştır. Buna karşın yeni teknolojik devrim, yeni mal türlerinden ziyade üretim süreci üzerinde etkili olmuştur (Timisi; 2003: 78). Bunun haber üretiminde yansması ise haberin daha hızlı biçimde üretimi olarak tezahür etmiştir. Çalışmamızda da iletişim teknolojilerinin haberde en çok neyi sağladığı sorusunun haberciler açısından tartışmasız yanıtı hız'dır. İletişim

teknolojileriyle birlikte daha hızlı ve hatta çok hızlı habercilik yapmak mümkündür. Ancak hızlı habercik yapılırken zaman zaman doğruluktan ödün verilmesi farklı etik tartışmaları getirmektedir. Çünkü haberin doğru olması gazetecilerin sorumlu olarak görevlerini yaptıklarının kanıtıdır (Tokgöz; 2000: 102)

- Masuda, yeni teknolojinin bilgi akışını hızlandırarak kararların daha hızlı alınmasına, zaman ve kaynak tasarrufuna ve dolayısıyla işletme verimliliğinin yükselmesine neden olacağını, bunun sonucunda da işletme içi işbölümünde yine bir yapı oluşacağını söylemektedir (Masuda; 1980: 176). Bu gelişmelerin bir sonucu olarak yeni işbölümüyle birlikte, daha az çalışana ihtiyaç duyulabileceği söylenebilir. Bunu araştırmamızda gazetecilere sorduğumuzda; gazeteciler teknolojik yeniliklerin istihdam üzerindeki etkileri bakımından kararsız görünmektedirler. Yarıdan biraz fazlası yenilenen teknolojinin istihdamın azalmasına neden olduğu görüşündeyken, yarıdan biraz azı da istihdamın azalmasının teknolojik gelişmelerle ilgili olmadığı görüşündedir.

- Yeni iletişim teknolojileri topluma sunduğu yeni olanakların yanısıra, bu olanakların gerçekleşmesini önleyen engeller de getirmektedir (Özçağlayan; 1998: 56). Ancak bu teknolojileri kullanmak ve onlardan yararlanma konusunda birtakım sorunlar da göze çarpmaktadır. Gazetecilik alanına baktığımızda, özellikle internet kullanımı konusunda bu tür problemlere sıkça rastlandığını görmekteyiz. İnternet haberciliğinin gelişmesiyle birlikte haber kopyalama da gazetecilikte en çok tartışılan ve çözüm üretilmesi çabalanan konulardan biri haline gelmiştir. Çünkü bazıları haber üretmek için çalışırken, bazıları ise bilgisayar başındaki birkaç kişiyle o haberleri kopyalayıp internet gazeteleri çıkarabilmektedir. Yeni Asır haber merkezi çalışanları da % 78.9 gibi bir oranla gazetecilerin internetten haber kopyaladığını bir anlamda itiraf etmektedir. Aslında bu özeleştiriyi yapabilmek gazeteciler açısından çok da şaşırtıcı değildir. Orhan Koloğlu, medyanın birçok çarpıklığını eleştirirken şunu da söyler: “Tüm olumsuzluklarına karşın medyamızın diğer kurumlara üstün bir yanı var. Özeleştiride hepsini geride bırakıyor” (Koloğlu; 2003: 35).

- Castells, teknolojik devrimlerin tarihsel kaydının diğer devrimler gibi bir anda kendini gösterebilecek bir şey olmaktan çok süreklilik içinde görülebileceğini, yani süreç yönelimli olduğunu belirtmektedir. Bu süreklilik, toplumsal ve insani etkinliklerin her birine yavaş yavaş nüfuz eden bir özellik göstermektedir. (Castells'ten aktaran: Timisi; 2003: 79). Castells'in belirttiği değişim süreci gazetecilik alanında da hızla yaşanmakta ancak daha uzun zamanda sindirilmektedir. Teknoloji bir yandan

habercilerin işini kolaylaştırırken diğer yandan daha fazla iş yapmalarında da neden olabilmektedir. Örneğin eskiden muhabirin yanında foto muhabiri, görüntülü haber alınacaksa kameraman görevlendirilirken şimdi baktığımızda muhabirin bir yandan fotomuhabirliği ve kameramanlık yaparken bir yandan da haber toplamaya çalıştığına sık sık rastlamaktayız. Bu yetmezmiş gibi bazı kurumlarda aynı kişinin gelip sayfa sekreterliği ve montaj yaptığı da bilinmektedir. Bunu aslında sadece teknolojinin gelişip bir kişiden daha fazla iş beklenmesiyle açıklamak kolaycılık olur. Habercilere sordüğümüzda ise onlar daha çok teknolojinin işlerini kolaylaştırdığını (%68.4) düşünmektedir.

- Yapılan görüşme sonucunda ulaşılan çıkarımlar ise şöyle özetlenebilir: 1830'de bir Londra'lı, Hindistan'a bir mektup yazdığında, mektubu Ümit Burnu'nu kateder ve alıcısına beş ila sekiz ay sonra ulaşırdı. Gönderen karşı tarafın cevabını ancak iki yıl sonra alabilirdi (Barbier-Lavenir; 2001: 132). Yeni Asır Gazetesi bu olaydan sadece 65 yıl sonra kurulmuştur. Gazete tarihi kimliğini her zaman teknolojiye açık yenilikçi tarafla birleştirebilmiştir. Bugün Türkiye'nin en büyük yerel gazetesi olmasını yanı sıra, Sabah gibi ulusal bir gazeteyi bünyesinden çıkarabilmesini buna bağlamak yanlış olmaz.

- Ulusal gazeteler de dahil olmak üzere, Türkiye'de haber merkezinde ilk kez bilgisayarlı sisteme geçen gazete Yeni Asır'dır. Bu atılımla birlikte baskı makinelerini de yenileyen gazete, rakiplerinden bir adım öne geçmiştir. Ancak belki de en önemlisi teknolojik yenilikleri, haber anlayışına da yansıtılabilmektedir. Haberde Anadolu Ajansı dili olarak nitelendirilen geçmiş zamanlı haber yazma dilini ilk kez değiştirerek, daha serbest ve özgür dil kullanımını haberciliğe ilk kez sokan gazete de Yeni Asır olmuştur.

- Yeni Asır haber Müdürü Muzaffer Oktay'ın da belirttiği gibi Yeni Asır yerel bir bakış açısıyla evrenseli yakalama çabasında başarılı olmuştur. Bunda teknolojiyi doğru kullanmanın da önemi büyüktür.

- Olumsuzluklara gelince: Yeni Asır gibi teknolojiyi her zaman doğru biçimde kullanan bir gazetenin web sayfası, güncel haberleri sitesine taşıyamamakta, o günün basılı gazetesini 24 saat boyunca internette okura ulaştırmaktadır. İnternet gazeteciliğinde oldukça demode kalan bu yöntem, okurun güncel gelişmelere ulaşmasını mümkün kılmamaktadır. Oysa Yeni Asır'dan birkaç yıl önce 1889'te Bonn'da kurulan General Anzeiger Gazetesi, bu tarihsel yanını internet alanındaki yatırımlarıyla birleştirmiş ve daha 2001 yılında internette 650 bin tiraja ulaşmayı başarmıştır (Weber; 2002: 70).



- Yine Yeni Asır Gazetesi gibi yıllar içinde teknolojiye yatırım yapan ve İzmir basınında bir okul işlevi gören gazetenin, aynı yatırımı haber merkezi çalışanlarına da yaptığını söylemek güçtür. Çalışanların bir kısmı 212 No'lu Basın İş Yasası'nın sağladığı özlük haklarından mahrumdur. Haber merkezi müdürü, bu durumu teknolojik gelişmelere bağlamamakta, özellikle Türkiye'deki sosyo-kültürel duruma dikkat çekmektedir. Ancak bu konularda da gerekli özeni gösterebilecek Yeni Asır, bir sonraki yüzyılında daha sağlam, daha güçlü, daha kendine özgü yapısıyla Türk basınındaki önemli konumunu koruyabilecektir.

- Oktay'ın dikkat çektiği olgulardan bir tanesi de medyanın tekelleşme olgusudur. Oktay, özellikle kendilerinin ürettikleri bir haberi aynı kuruma bağlı çok fazla medyanın kullanmasından yakınmakta, büyük medya kurumlarının haber havuzları oluşturarak haberde tek düzeleşmeyi getirmesinden yakınmaktadır. Bu durum aslında yalnızca ülkemiz için geçerli olan yerel bir sorundan çok, tüm dünyada yaşanan ciddi bir sıkıntıdır. Amerikalı İletişim profesörü Dean Alger dünya medyasının bir düzine holdingin elinde toplandığını ve bu durumun da demokrasinin temellerini ciddi biçimde zayıflattığını savlamaktadır (Alger'den aktaran: Tılıç; 2003: 444). Tekelleşmenin medya ve özelinde haber üzerindeki olumsuz etkilerinin bundan sonra da artarak süreceğini söylemek güç bir tahminde bulunmak değildir.

### **Sonuç Yerine**

McLuhan'a göre bilme ile anlamın hiçbir ilişkisi yoktur. McLuhan'a göre bilmek verilerin toplamıdır ve bilgisayarlar bunu bizim yerimize yaparlar. Ancak tüm bunlar zihinsel sürecin yerini hiçbir zaman tutamaz. Bu düşünce gazetecilik ve haber üretimi için de geçerlidir. Yeni teknolojiler, haberin hazırlanması ve dolaşıma sokulmasındaki süreçte kolaylık sağlayabilir, hatta haberciliği dönüştürecek etkilerde bulunabilir. Ancak haberin kaynağı da, öznesi de, haberi yapan da, derleyen de, yayına veren de insandır. Yeni iletişim teknolojileri otomatik olarak olumlu etkilerde bulunamaz. İletişim teknolojilerinin kendi başına daha demokratik ve daha özgür bir iletişim ortamı doğuracağına inanmak biraz saflık olacaktır. Öyle görünüyor ki, gazeteciliğin geleneksel değer ve ilkeleri bu yeni dönemde eskisinden çok daha fazla önem kazanacaktır (Tılıç; 2003: 436). Eğer gazetecilik doğruları söyleyip yazma mesleği ise teknolojinin sağladıklarından çok fazlası yine habercilerin sırtında olacaktır. Teknolojiyi kutsayıp, gazeteciliğin değerlerini yadsımanın; her birimizin berber koltuğunda duyabileceğimiz "söylence" tarzı haberlerin hızla yazılıp, hızla yayılmasından öte bir katkısı olmayacaktır.

### KAYNAKÇA

- ATABEK, Ü. (2001), *İletişim ve Teknoloji*, Seçkin Yayınları, Ankara
- BARBIER, F., LAVENİR, C.B. (2001), *Diderot'dan İnternete Medya Tarihi*, Okyanus Yayınları, İstanbul
- GERAY, H. (1994), *Yeni İletişim Teknolojileri*, Kılıçaslan Matbaacılık, Ankara
- GERAY, H. (2003), *İletişim ve Teknoloji*, Ütopya Yayıncılık, Ankara
- GÜRCAN, H.İ. (1999), *Sanal Gazetecilik*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir
- KOLOĞLU, O. (2003), “Babıali’den İkitelli’ye Geçerken Gazetecilik”, *Türkiye’de Gazetecilik*, ÇGD Yayınları, Ankara, ss. 26-37
- MASUDA, Y. (1980), *Managing in the Information Society*, Blackwell, Cambridge
- ÖZÇAĞLAYAN, M. (1998), *Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim*, Alfa Yayınları, İstanbul
- TILIÇ, D. (2003), “21. Yüzyılda Gazetecilik, Yeni Koşullar ve Tehditler”, *Türkiye’de Gazetecilik*, ÇGD Yayınları, Ankara, ss. 435-452
- TİMİSİ, N. (2003), *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*, Dost Kitabevi, Ankara
- TOKGÖZ, O. (2000), *Temel Gazetecilik*, İmge Yayınevi, Ankara
- TOPUZ, H. (2003), *Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul
- WEBER, H.D. (2002), “112 Yaşındaki Gazete İnternette de İddialı”, *İnternet Çağında Gazetecilik*, Metis Güncel, ss. 70-73
- www.yeniasir.com.tr

### Ek 1:

#### Derinlemesine Görüşme:

#### **Yeni Asır’da göreve başladığınızdan bu yana geçen süreçte Yeni Asır’da teknolojik olanakların değişimini değerlendirebilir misiniz?**

Muzaffer Oktay (Yeni Asır Gazetesi Haber Merkezi Müdürü): Türk basınında Yeni Asır Gazetesi bölgesel bir konuma sahip. Bölgesel bir konuma sahip olmasına rağmen günümüzün ulusal gazeteleri - Sabah da bizim yavrumuz diyelim sonra büyüdü geçti, Sabah’ı da bizim grubumuz çıkardı – bütün bu ulusal gazeteler daktiloyla çalıştığı dönemlerde, bu 80’li yıllara denk gelir, 1983-1984’e kadar daktiloyla haber yazma tekniği buna paralel baskı tekniği varken Yeni Asır Türk basınında bir devrim yaratarak bizim Has-Tek olarak nitelendirdiğimiz bilgisayarlı sisteme geçti. Has-Tek günümüzdeki bilgisayar teknolojisinin Türkiye’ye gelen ilk örneklerindendi.

Tüm ulusal gazeteler daktiloyla çalışırken Yeni Asır dediğim yıllardan itibaren bilgisayara geçti.

### **Bilgisayara geçilmesiyle birlikte neler değişti?**

Sadece haber yazım tekniğinde bu kendini göstermedi, ofset rotatiflerde de kendini gösterdi. Diğer gazetelerin saatteki baskıları rakamlarda bir yanılma olabilir ama baskı tekniğinde de büyük bir devrime neden oldu o girişim. Örneğin saatte diğer gazeteler 15-20 bini zor basabilirken Yeni Asır'ın getirdiği makinelerle saatte 70-80 bin gazeteyi basabilme kapasitesine ulaştı. Aynı gelişim habere ulaşma tekniğinde de kendini gösterdi. İlk yıllarda lifaks dediğimiz mumlu kağıtla siyah-beyaz fotoğraf alma çabası da gelişerek 4 renge dönüştü. Telefotoya, telefotonun da ardından onun da gelişmişleri bilgisayarlı faksa döndü. Sonuç itibarıyla Yeni Asır Türk medyasında rakipleri ve ulusal rakiplerinin karşısında çok uzun yıllar öncesinde hem bilgisayar teknolojisine geçti, hem de baskı teknolojisinde Avrupa'yı, dünyayı yakaladı. Hatta USA Today vardır Amerika'da. Yeni Asır'ın mizampajı da, logosu da USA Today'e uygun bir şekilde onunla birebir yapıldı. Amerika'daki USA Today'in fiziki mizampajı, baskı tekniği neyse Türkiye'de Yeni Asır buna döndü. Bu çok ciddi bir atılımdı Türk medyası açısından. Teknolojide bu trend yakalanırken Yeni Asır misyonuna uygun olarak da bir okul olmayı, o dönemden itibaren sürdürdü. Yerel bir bakışla ulusala ve evrensele entegreyi Yeni Asır çok güzel gerçekleştirdi. Sizin çalışmanız için bir anektod olabilir diye söylüyorum: 80'li yılların sonunda Yeni Asır yerel bir gazete olmasına rağmen, örneğin ben o yıllarda savaş muhabiriydim İran'dan Azerbaycan'a geçmek isterken tutuklandım. Bu şunu da gösteriyor, yerel bir bakış açısıyla ulusalı da çok rahat bir şekilde biz içimizde özümseyebildik. Adımız yereldi ama dünyanın neresinde bir olay varsa da Yeni Asır Gazetesi oradaydı. Olayları kendi imkanlarıyla takip ederdi. Yani teknolojik gelişimle habercilikteki atılımı entegre yürüttük. Bu çerçevede de günümüze kadar geldi. Bu başarıyı da getirdi. Başarı biraz soyut bir kavram olmakla da beraber Yeni Asır'ın bir okul olduğunu herkes söyler. Bu çerçevede Yeni Asır okul olmayı sürdürdü.

### **Bu teknolojik değişim, habercilik değerleri açısından neleri kazandırdı?**

#### **Habere yaklaşım açısından da birtakım farklılıklar ve yenilikler oldu mu?**

Teknolojiye sahip olma ve teknolojiyi kullanabilme yetisi, gücü bizim vizyonumuzu da geliştirdi. Nasıl geliştirdi, yani Avrupa'daki veya Amerika'daki çağdaş habercilik, o çağdaş haberciliğe ne anlam yüklediğinize bağlı, iyi-güzel ne varsa hem mentalite açısından hem üslup açısından onu da gerçekleştirdi. Çalışmanızda ciddi bir payı olabilir diye vurgulamak istiyorum: Habercilikte Anadolu Ajansı dili dediğimiz bir dil

vardır. Yani geçmiş zamanlı, di-li geçmiş, miş-li geçmiş zamanlı kullanımı Türk basınında ilk kaldıran da Yeni Asır olmuştur. Bu türk medyasında teknolojiyi iyi kullanmanın yanında, teknoloji dışındaki habercilik nedir diye sorulduğunda verilebilecek en güzel cevap da budur zaten. Teknolojiyle beraber geçmiş zamanlı haberin dilini değiştirdi, üslubunu değiştirdi. Bunu gerçekleştiren de Yeni Asır oldu. Yeni Asır'dan sonra bütün gazeteler dilini tamamen değiştirdi.

Özellikle 80'li yıllardan başlayarak teknolojik değişim ve gazetelerin plazalara taşınma süreciyle birlikte haberin içeriğinde bir zayıflama ve genel olarak bazı etik değerlerden bir uzaklaşma görüldü. Teknolojinin bunda etkisi neydi ve tüm bunlar Yeni Asır'da ne şekilde yaşandı?

Eleştirinize katılıyorum fakat bu eleştirinin tek sorumlusu olarak da teknolojik değişim ve plazalara geçmeyi görmüyorum. O plazalara geçimle dönemi, geçilmesi gerekiyordu. 12 Eylül'den sonra Türkiye'deki sermaye yapısı, dışa dönüşümün hızlanması buna paralele sermayenin olmaması demokrasi kültürünün azlığı, 12 Eylül anlayışını sürmesi gibi etkenlerle, bunlara zaten bir bütün olarak baktığınızda kendiliğinden bu eleştirinizin kaynağı ortaya çıkıyor.

**Bu eleştirinin içinde şu da var: teknolojik yatırımlar arttıkça muhabire olan yatırımların azalması. Yeni Asır'da böyle bir şey geçerli oldu mu? Zira muhabirlerin sosyal haklarında kısıntılar olduğu gibi, önemli işten çıkarmalar da yaşandı. Zamanla muhabir kalitesi de düştü...**

Şu son saydığımız özlük haklar, gazetecilerde gitti, bankacılar da kaldı, doktorlarda gitti değil. Türkiye'de çalışanların tamamında azaldı. Tamamında azalınca gazetecilikte de böyle olması doğal o konjonktürde. Bunu da teknolojiyle ilişkilendirmiyorum, Türkiye'deki demokrasi kültürüyle, sosyo-ekonomik yapıyla ilintilidir. Ha gazetecilikte yapılan hemen ertesi gün dikkat çektiği için daha erken fark edilmiş olabilir ama diğer sektörlerden farklı görmüyorum.

Peki teknolojinin haber üretimini kolaylaştırdıkça daha az insana ihtiyaç duyulduğu fikrine katılıyor musunuz? Ben Yeni Asır'ın şimdikininki 2 katı kadroyla çalıştığı dönemleri hatırlıyorum.

Tespitiniz doğru ancak nedenleri konusunda mutabık değiliz. O dönemdeki gazetecilikte şöyle de bir etken var yalnız. Tek kanallı bir televizyon ve sadece gazetelerin bulunduğu bir dönem. Şimdi 20 kanallı antende olmak üzere gerisi uyduda binlerce kanal, yüzlerce gazete, yani insanların talepleri de değişti, arz da değişti, bu paralelde demokrasi kültürü ve sosyo-ekonomik yapı da eklenince insana daha az yatırım yapılıyor gibi görünüyor değil öyle oluyor. Ancak bu teknoloji geliştigi için gazeteciye ya da muhabire daha az

önem verdiğimiz anlamına gelmiyor. Durum ona doğru geldi ancak etmenler farklı.

**Siz burada haber müdürlüğü yapıyorsunuz. Siz interneti nasıl kullanıyorsunuz. İnternetin muhabir-editör ilişkisini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?**

İnternetin faydalarını tartışmak anlamsız olur. Fakat internet çıktı, muhabirlik yani araştırmacı gazetecilik tamamen ortadan kalktı diyebiliriz. Muhabirin işini, gazetecinin işini internet çok kolaylaştırdı ancak olağanüstü bir bilgi kirliliği var. Ben bu meseleyi sadece internetle değil, internet ve cep telefonunu birlikte ele alırsak, cep telefonu ve internetsiz dönemdeki gazetecilikle, cep telefonu ve internetli dönemdeki gazetecilikte korkunç bir hız var. Hız var ve kesin olumlu olarak yansıyor bunu yadsımak mümkün değil. Zaman zaman olumsuzlukları da oluyor, dediğim gibi bilgi kirliliği had safhada. İnternette arama motorundan bulunmuş herhangi bir şey size bilgi olarak sunulabiliyor. Benim en çok nefret ettiğim şey o. Google'a gir, aradığın kelimeyi yaz, peki o çıkan bilgiyi kim yazdı, ne zaman yazdı, niçin yazdı, doğru mu yazdı, güvenilir mi, bütün bunları sorgulamadan maalesef bazı gazeteler bunları kullanıyor, benim en çok karşı çıktığım noktalardan bir tanesi bu. Yani araştırılarak yapılacak bir haber varsa kesinlikle ben internette, sadece ben internette güvenilirliğine inanabileceğim istatistiki bilgilerden yararlanırım. Nedir örneğin bundan 5 yıl önceki kendi gazetemın arşivine yine internette girerim. Öbür türlü bu bilgiyi için ben teker teker arşivden bakacaktım şimdi internette bakıyorum.

**Bir de haberde benzeşme olgusu ortaya çıkıyor, herkes aynı tür haberleri yapıyor...**

İnternette alındıysa haber öyle olur ama bizde internette haber alıp yapma yoktur. Haberdeki benzeşme medyadaki tekelden kaynaklanıyor. Biz bir grubuz, Hürriyet bir grup, herkes kendi haber havuzunu kullanıyor. Ben burada haberi topluyorum, 4 tane gazete, 10 tane dergi, 10 tane bilmem nereye veriyoruz. Tek kaynaktan her yere gidiyor, benzeşme de buradan kaynaklanıyor.

**Bir muhabir haberi yapacağı zaman eğer zaman kısıtlıysa ve hız gerekliyse neler yapıyorsunuz?**

Benim gazetemın merkezi burası, gazete 2'de basılıyor, Ege Bölgesi'nde yayın yapıyoruz. Örneğim öğlen 12'de gelişmiş bir haberin baskısına daha 12 saat var. Eğer çok önemli bir haberse ben daha da sarkıtabilirim baskıyı. O yüzden haber dört dörtlük, fotoğrafıyla, yazısıyla, en iyi şekilde benim denetimimde ortaya çıkıyor. Benim olmamış, burasını değiştir deme şansım var, bunu böyle istiyorum bu şekilde değiştir deyip gün içinde okurun eline

ulaşacak haberin son ana kadar iyi hazırlanmış ve redakte edilmiş pozisyona getirme şansımız var. Ha bu haber İstanbul Sabah'ta kullanılacaksa en geç öğleden sonra 5'te ulaşması gerekli. O zaman lap top, internet, haberi hızlandırmak için ne gerekliyse hepsini kullanıyoruz.

**Siz burada zaman zaman iki yöntemi kullanıyorsunuz ama size göre haberde hız unsuru mu daha önemli, yoksa doğruluk adına hızdan feragat edilmeli mi?**

Haberi hızlı ulaştırıp doğru ulaştırmadığınız zaman hiçbir anlamı olmaz. Bir de bunun tersi var. Haberi çok ayrıntılı ve çok doğru geçeceğim diye de, zamanında gelmeyen haberin hiçbir anlamı yok. Dünyanın en büyük haberi olabilir ama bana zamanında ulaşmadığımda ben onu kullanamadıysam hiçbir anlamı yok. Önemli olan burada denge unsurunu tutturabilmek.

## Ek 2

### Anket Formu

Cinsiyet:

Yaş:

Kaç Yıldır Gazetecilik Yapıyorsunuz:

Kaç Yıldır Yeni Asır'da Çalışıyorsunuz:

İlk Haberinizi Hangisiyle Yazdınız:

Kağıt-Kalem, Daktilo, Bilgisayar, Diğer ( )

Yeni Asır'da Haber Merkezinde Daha Önce Kullanılan Ancak Şu Anda Bulunmayan (Eski) Teknolojik Araçlardan Bildikleriniz?

Haber Üretim Sürecinde Gazetede Kullandığımız Teknolojik Araçlar Nelerdir:

İnternette Haber Üretiminin En Çok Hangi Aşamasında Yararlanıyorsunuz:  
(Bir seçenek işaretleyiniz)

- Haber Kaynağı Olarak
- Haber Yazımında
- Arşiv Taramada
- Fotoğraf Taramada
- Haber Gönderiminde

İletişim Teknolojileri Gazeteciler İçin Haberde En Çok Şunu Sağladı: (Bir seçenek işaretleyiniz)

- Hız
- Haber Yazımında Kolaylık
- İnteraktivite (Okurla Etkileşim)
- Doğruluk (Daha Fazla Kaynaktan Haberi Doğrulatma)

Gazetecilikte Teknoloji İlerledikçe İstihdam Azalıyor mu?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Fikrim yok

Gazeteciler Sizce İnternette Haber Kopyalıyor Mu:

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Fikrim yok

İletişim Teknolojileri sizce:

- a) Muhabirin İşini Kolaylaştırıyor
- b) Muhabire Yeni Görev ve Sorumluluklar Yüklüyor
- c) Fikrim yok

